

Valmistelija

Hallintojohtaja Ari Niskanen, 0400855924, ari.niskanen@vaala.fi

Peruste

Työllistämispalvelut:

Vaalan kunnan työllisyyspalvelujen tehtävänä on toteuttaa työllisyyttä edistäviä toimintoja. Keskeisiä tavoitteita ovat palvelujen vaikuttavuuden parantaminen työllisyyden hoidossa, kustannussäästöjen saavuttaminen kunnan taloudessa työttömyyden aiheuttamien kulujen vähentämisessä, myönteisen vaikutuksen aikaansaaminen työnhakija-asiakkaiden elämäntilanteeseen sekä työnantajien ja työntekijöiden kohtauttaminen. Lisäksi työllisyyspalvelut tukevat ja auttavat yrittäjiä, yrityksiä ja yhdistyksiä kaikissa työllistämiseen liittyvissä tarpeissa. Työtä tehdään kuntalais- sekä työnantajalähtöisesti ja toiminta perustuu yksilölliseen ähestymistapaan. Palvelut suunnitellaan huomioiden työnhakijan ja työnantajan toiveet, tavoitteet sekä kokonaistilanne.

TE-toimistot lakkautettiin ja työllisyyspalveluiden järjestäminen siirtyi kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen. Vaala liittyi osaksi Oulun seudun työllisyysaluetta. Työllisyyspalveluista on tullut osa Vaalan kunnan peruspalveluita, kuten varhaiskasvatus tai tekniset palvelut. Vaalan kunnan työllisyyspalvelujen tehtävänä on kehittää ja toteuttaa työllisyyttä edistäviä toimintoja sekä tarjota lakisääteisiä palveluita työnhakija- ja työnantaja-asiakkaille. Työllisyyspalveluille on luotu oma brändi, jotta palvelut tunnistetaan paremmin ja viestintä olisi yhtenäistä sekä vetovoimaista. Brändiä on kohotettu visuaalisella ilmeellä sekä vahvistettu sosiaalisen median kampanjoilla ja yhteistyöllä paikallismedian kanssa.

Työllisyyspalveluissa on osallistavasti kohdattu työnhakijoita ja työnantajia, tarjottu kasvokkaisia lähipalveluita sekä tehty yhteistyötä muiden työllisyystoimijoiden kanssa. Palvelut suunnitellaan huomioiden työnhakijan ja työnantajan toiveet, tavoitteet sekä kokonaistilanne. Työtä ja sen hakijoita kohtautetaan tavoitteellisesti sekä tarjotaan asiakaslähtöisiä ratkaisuja sekä työnhakijoille että työnantajille. Työllisyyspalveluissa on panostettu erityisesti nopeisiin, joustaviin ja vaikuttaviin palveluihin.

Työnhakijoiden kanssa on tehty arviointeja ja suunnitelmia sekä tarjottu monipuolista tukea, ohjausta ja sparrausta. Tukea on tarjottu mm. työhakemusten ja CV:n laatimiseen, työkokeilupaikan tai työpaikan löytämiseen, työhaastatteluun valmistautumiseen sekä koulutusmahdollisuuksien selvittämiseen. Työnhakijoille on kehitetty tekoälyvalmennus työnhaun tueksi ja CV-valokuvausta on myös järjestetty. Työnantajille on puolestaan tarjottu neuvontaa ja käytännön tukea rekrytointiin, työkokeiluihin, työntekijän palkkaamiseen, oppisopimuskoulutukseen ja järjestetty työnhakijoiden ehdokasasetteluja. Työnantajille on tarjottu konkreettista apua myös hakemusten, sopimusten sekä markkinoinnin ja mainonnan toteuttamiseen. Työkokeilumahdollisuuksia on myös järjestetty sekä osatyökykyisten rekrytointia on tuettu.

Hallinto-osaston työllistäminen koostuu yleishallinnon työllistamisestä ja Työpaikkoja yhteistyöllä Vaalassa -hankkeesta. Työllisyyspalveluiden tavoitteena ovat palvelujen vaikuttavuuden parantaminen ja

kustannussäästöjen saavuttaminen työttömyyden aiheuttamien kuluissa kunnan taloudessa. Työmarkkinatuen kuntaosuutta varten on budjetoitu 240 000 euroa. Talousarviovuoden 2025 tavoitteena on ollut varautua kattamaan työllisyyspalveluiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset ja Kelan työttömyyden kuntaosuusmaksut eli "sakkomaksut", joiden porrastettu kertyminen alkoi 1.1.2025 alkaen jo 100 työttömyyspäivän jälkeen.

Työllisyystavoitteiden saavuttaminen on vaatinut sekä tehokkaita työllisyystoimia että uudenlaisia ja innovatiivisia ratkaisuja. Hyvänä käytäntönä Vaalassa on koottu työllisyyskatsausta kuukausittain ja työllisyystyöryhmä on kokoontunut säännöllisesti. Myös yrittäjäyhteistyö on ollut tiivistä. Työnantajille on kehitetty ja tarjottu maksutonta tekoälyvalmennusta sekä autettu hyödyntämään erilaisia tukimuotoja, kuten Vaalallista Bonusta. Vaalallinen Bonus julkaistiin 9.4.2025 ja myös sen markkinointi on ollut näkyvää. Hakemuksia on tullut runsaasti ja kevään sekä kesän 2025 aikana Vaalallisen Bonuksen päätöksiä on tehty yhteensä 12 kpl. Lisäksi on kehitetty kunnan omaa työllistämistä uudenlaisella elinympäristöryhmän toimintamallilla, jossa on huomioitu mm. opinnollistaminen. Tekniselle osastolle on uuden työllistämismallin myötä työllistynyt 10 henkilöä. Yhteensä tuoreiden uudistusten avulla on syntynyt siten 22 uutta työllistymismahdollisuutta.

Vaalassa on työttöminä työnhakijoina työkyvyttömiä ihmisiä, jotka ovat väärällä etuudella (työmarkkinatuella), koska ovat käyttäneet sairauspäivärahan, mutta eivät ole päässeet työkyvyttömyyseläkkeelle. Vuonna 2024 käynnistyneet työkyvyttömien työnhakijoiden eläkeprosessit työllisyyspalveluiden ja Oulunkaaren Työterveys Oy:n sekä Pohteen sujuvana yhteistyönä ovat jatkuneet edelleen vuonna 2025. Eläkeprosessilla on jo saavutettu erinomaisia tuloksia ja sen esittely Oulun seudun työllisyysalueelle on käynnistänyt leviämisen myös muihin kuntiin. Työllisyyspäällikkö on toiminut eläkeprosessien sekä Vaalallisen Bonuksen koordinoijana.

Yhteistyö Pohteen ja kunnan työllisyyspalveluiden välillä on erittäin hyvää ja ketterää. Kuntouttavaan työtoimintaan on osallistunut yhteensä 17 asiakasta. Heistä 14 on ollut ryhmätoiminnassa, kaksi kunnan järjestämissä kumppanuuspaikoissa ja neljä Pohteen yksiköissä. Osa asiakkaista on samalla päätöksellä aloittanut ryhmässä ja siirtynyt suunnitelman mukaisesti kumppanuuspaikkaan. Jotkut ovat osallistuneet joustavasti eri päivinä sekä ryhmään, että kumppanuuspaikan toimintaan. Työllisyyspalveluista on ohjattu tavoitteellisesti monialaista palvelua tarvitsevia asiakkaita myös TYM:n ja työllisyysasiantuntijat ovat toimineet aktiivisina jäseninä työllistämistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoiminnassa (TYM). TYM-asiakkaita on ollut Vaalassa alkuvuodesta 2025 20 henkilöä, vuonna 2024 TYM-asiakkaita oli yhteensä 21. Pohteen järjestämiin maksuttomiin työttömien terveystarkastuksiin on työllisyyspalveluista asiakkaita myös ohjattu sekä kannustettu osallistumaan aktiivisesti. Perustarkastusaikoja onkin järjestynyt hyvin.

Vuoden 2025 osalta voidaan todeta, että valtakunnallisesta ja alueellisesta työmarkkinatilanteesta, työllisyyspalveluiden valtavasta mullistuksesta sekä hallituksen uusista, työllistämistä vaikeuttavista päätöksistä ja lakimuutoksista huolimatta kunnan työttömyysprosentti on ollut Vaalassa kohtuullinen. Työttömien työnhakijoiden määrä on vaihdellut vuoden 2025 aikana 134 ja 167 henkilön välillä. Työttömyysprosentti oli 1/2025 17,0% ja on laskenut kuluvan vuoden aikana ollen 6/2025 13,7%. Työttömyysprosentti lasketaan kunnassa olevan työvoiman mukaan. Työvoima nousi Vaalassa vuoden aikana 3 työllisellä. Työvoiman määrä

2025 on 985 henkilöä, kun määrä oli 982 vuonna 2024. Yritykset lomauttivat työntekijöitä ja lomautettujen vaalalaisten määrä on ollut korkeahko kuluvan vuoden ajan, ollen 1/2025 30 lomautettua ja vaihdellut kevään aikana, ollen 6/2025 17 lomautettua.

Työllisyyspalveluiden siirtyminen kunnan vastuulle vaikuttaa merkittävästi Vaalan kunnan talouteen. Samalla kunnalle syntyy paine pysyvästi optimoida työllisyyspalveluiden toimintaa ja vaikuttavuutta. Tavoitteena on edelleen tehostaa työnvälitystä, niin että työnantajat löytävät tarvitsemansa tekijät ja työnhakijat kiinnittyvät työhön. Päämääränä on myös vahvistaa työnhakijoiden osaamisen kehittymistä vastaamaan paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin. Tavoitteena on edelleen tukea työnhakijoiden työkyvyn vahvistumista sekä kehittää heidän työmarkkina- ja elinolosuhteitaan sekä lisätä työnantajien valmiuksia työllistää henkilöitä, joilla on työkyvyn tuen tarpeita. Lisäksi pyrkimyksenä on jatkossakin varmistaa, että työnhakija saa tarpeitaan vastaavan palvelun ja ohjautuu tarkoituksenmukaiselle etuudelle silloin, kun työllistymistä estää työkyvyttömyys. Tiivis yhteistyö muiden kuntien ja työllisyysalueen kesken on edelleen keskeistä, jotta tavoitteet pysyvät kirkkaina ja ne saavutetaan. Tärkeää on turvata työllisyyspalveluille yhteistyömahdollisuudet muiden toimijoiden, erityisesti Pohteen kanssa, sillä yksin tuloksia ei synny. Lisäksi on tärkeää, että työllisyys- ja elinkeinopalvelut nivoutuvat yhä tiiviimmin yhteen. Huomioitavaa on, että pelkän työllisyyden edistämisen lisäksi kyse on ennen kaikkea elinvoiman sekä elinkeinon vahvistamisesta Vaalan kunnassa.

Elinkeinopalvelut:

Elinkeinopalveluiden tehtävänä on perusedellytysten luominen eri elinkeinoille, yritysneuvonta sekä aktiivinen elinkeinon kehittäminen. Tavoitteena on nykyisten yritysten ja työpaikkojen säilyminen, yritysten omistajavaihdosten tukeminen, laajentumishaluisten yritysten auttaminen sekä uusien yritysten saaminen kuntaan. Vahvojen kärki-investointien kautta tavoitellaan elinvoimaa ja kasvua, jota syntyy kehittyvistä ja uusista yrityksistä, investoinneista, lisääntyvistä työpaikoista, vahvasta vetovoimaista ja uusista asukkaista. Toimintaan liittyvät oleellisesti myös kunnan markkinointi uusille asukkaille ja yrittäjille sekä erilaisten tapahtumien järjestämisen mahdollistaminen ja tukeminen. Kunnan päätöksenteon yrityslähtöisyys vahvistaa tekoja elinvoiman ja elinkeinon puolesta.

Työpaikkoja yhteistyöllä Vaalassa -hanke loppuu vuoden lopussa. Ensi vuodelle samalle kustannuspaikalle on suunniteltu jatkohanketta joka on toimintakatteen osalta noin -19 500 euroa. Nykyisen hankkeen toimintakate on noin -27 000 euroa. Hanke on vielä kehitysvaiheessa mutta aihiota esitellään kokouksessa.

Elinkeinojen kehittämisen kokonaisuuden johtamisesta vastaa kunnanjohtaja. Elinkeinojen kehittämistä tehdään Vaalan kunnassa hallinto-osastolla elinkeinon vastuualueella, mutta myös teknisellä osastolla erityisesti maankäytön suunnittelun ja kiinteistöjen osalta. Elinvoima-asiat on koottu yhteisen elinvoimalautakunnan alle. Osassa asioissa päätöksentekooikeus on viranhaltijoilla (esim. tekninen johtaja), osassa taas aina valtuustolla saakka. Kaavoituksessa, maankäytössä sekä teknisellä osastolla luodaan elinvoimaa uusien yritystonttien ja toimitilojen kautta. Lisäksi vahvistamme elinvoimaisuutta kehittyvillä energiaratkaisuilla ja joukkoliikenteellä sekä yritysten kasvua tukevalla infraratkaisuilla ja innovatiivisilla hankinnoilla.

Strategiset tavoitteet ja toimenpiteet:

Etsimme ratkaisuja ja rohkeitakin ideoita kunnan kehittämiseksi. Lisäämme investointeja, yritystoimintaa ja työpaikkoja. Vahvistamme kunnan mielikuvaa elinvoimaisena, modernina, idearikkaana ja luonnonläheisenä asuinkuntana. Meillä on runsaasti potentiaalia yrittäjyydelle ja kehittymiselle. Vaalassa on positiivinen kokeilukulttuuri – uskallamme rohkeasti sekä onnistua että epäonnistua. Oppiminen ja kehittyminen kokemuksiin ja tutkittuun tietoon perustuen ovat tekemisemme keskiössä. Vaalassa on mahdollista toteuttaa ideoitaan ja unelmiaan. Kaavamme eivät ole kangistuneita eivätkä lupaprosessimme jäykkiä. Virkeä, ennakkoluuloton ja uudenlainen yrittäjyys tuottaa innovatiivisia palveluita ja tuotteita paitsi paikallisyhteisöllemme, myös muualle maailmaan. Kunta mahdollistaa, auttaa, opastaa ja kulkee vierellä. Vaalasta käsin on mahdollista työskennellä ja verkostoitua ympäri maailman.

Yrityspalvelut ja elinkeinojen kehittäminen

Yrittäjällä tai yrittäjäksi aikovalla on Vaalassa käytössä sekä kunnan että yhteistyötahojen neuvontapalveluja ja rahoitusmahdollisuuksia. Autamme yrityksiä yhteistyökumppaneidemme kanssa tarvittaessa mm. markkinoiden kartoituksessa, liikeidean kehittämisessä, kannattavuuden laskennassa, yrityksen perustamisessa, rahoituksen hakemisessa ja sopivien toimitilojen löytämisessä.

Yrityksiä autetaan kehittämis-, sijoittumis-, rahoituspalveluiden hyödyntämisessä. Elinkeinojen kehittämistyötä tehdään myös kunnan osaomistamassa kehitysyhtiössä Humanpolis Oy:ssä, joka vastaa erityisesti matkailutoimialan kehityksestä. Uusien yritysten perustamisen järjestäminen sekä omistajanvaihdokset hoidetaan yhdessä Oulun seudun uusyrityskeskus ry:n ja Pohjois-Pohjanmaan yrittäjät ry:n kanssa.

UNESCOn Rokua Geoparkin alueen matkailu on lisääntynyt, ja tätä kehitystä on tarpeen jatkaa. Humanpolis Oy koordinoi, kehittää, hallinnoi ja toteuttaa Rokua Geopark- aluetta koskevia matkailu-, ympäristö-, kulttuuri- ja hyvinvointihankkeita sekä on alueen ja alueen kuntien aktiivinen edustaja kansallisessa ja kansainvälisessä matkailun ja ympäristön kehittämistyössä.

Kunnan yritystilojen ja -tonttien vuokrauksesta ja myymisestä kunnan kiinteistöstrategian mukaisesti vastaa operatiivisesti tekninen johtaja yhdessä kunnanjohtajan ja elinkeinopäällikön kanssa. Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus on teknisen johtajan ja kunnan kaavoittajan vastuulla. Olemassa olevat tontit ja yritysikiinteistöt kootaan yhteisesti kunnan nettisivustolle esille, ja niille päivitetään hinnasto ja varausjärjestelmä. Kuntastrategian mukaisesti panostetaan erityisesti uusiutuvan ja vihreän energian klusterin vahvaan kehitykseen. Matkailun kehittämissuunnitelman toimeenpanoa jatketaan suunnitelman mukaan.

Liitteenä on vastuualueiden talousarvion luvut.

Esittelijä	Hallintojohtaja Niskanen Ari Vaalan kunta
Päätösesitys	Elinvoimalautakunta hyväksyy osaltaan esitellyn talousarvion ja esittää sen hyväksymistä kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle.
Päätös	Hyväksyttiin
Jaana Lämsä poistui kokouksesta klo 16.41 asian käsittelyn aikana ennen päätöksen tekoa eikä osallistunut päätöksen tekoon.	

